

החברה להגנת הטבע
מרכז יונקים

סקר עטלפים במערת עבוד – יוני 2013

מימין - פרסוף גדול. צילום: ערן עמיחי. משמאל - נשפון פגום-אוזן. צילום: אוהד אלט.

מאת: ערן עמיחי^{1,2}

¹ המחלקה לזואולוגיה, אוניברסיטת תל-אביב

² מרכז יונקים, החברה להגנת הטבע

רקע

מערת עבוד שבין היישובים עופרים ועבוד בשומרון (נ.צ. 205855E / 657678N), הינה מערה קרסטית בעלת פתח אופקי נמוך הנפתחת למערכת תת-קרקעית נרחבת בעלת ארבעה מפלסים המכסה שטח נרחב. מדיווחים של בועז לנגפורד (מלח"ם) עולה כי במהלך כל עונות השנה נמצאים במערה עטלפים, כנראה פרספים ונשפונים. הוחלט לבצע סקר במערה על-מנת לאפיין את הרכב חברת העטלפים שבה ולעמוד על חשיבותה מבחינה זו.

שיטות

הסקר בוצע לאחר השקיעה בתאריך 18/6/2013 וכלל ספירה בהגחה ולכידה ברשת ערפל. הספירה נעשתה תוך כדי האזנה בגלאי הטרודיין (Pettersson D100) שכוון לתדר 50 kHz להאזנה לנשפונים. כמו"כ נספרו פרספים גדולים בהאזנה לתדר 80 kHz. זיהוי העטלפים נעשה באמצעות תצפית, לכידה, והקלטת קולות אקולוקציה באמצעות מכשיר פטרסון D1000 ו-D500X (Pettersson Elektronik, Sweden).

בסקר השתתפו פקח רטי"ג אוהד אלט, מנהל מרכז יונקים בחלה"ט שמוליק יידוב, וחוקר עטלפים ד"ר אריאן בונמן.

תוצאות

חמישה מיני עטלפים נמצאו במערה :

שם המין (עברי)	שם המין (מדעי)	מס' פרטים מוערך
פרסף גדול	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	150
פרסף בהיר	<i>Rhinolophus euryale</i>	אין הערכה
פרסף גמדי	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	אין הערכה
נשפון פגום-אוזן	<i>Myotis emarginatus</i>	260 מעורב
נשפון דק-אוזן	<i>Myotis nattereri</i>	

נוכחות שני מיני פרסף (בהיר וגמדי) התגלתה בהקלטות - אין הערכת גודל אוכלוסיה. הערכת גודל אוכלוסיית הפרספים היא הערכת חסר, כמו גם הערכת גודל אוכלוסיית הנשפונים. ברשת נלכדו פי שניים נשפונים פגומי-אוזן מאשר דקי אוזן, ואילו בהקלטות הייתה תופעה הפוכה - כמות ההקלטות של נשפונים

דקי-אוזן הייתה גדולה בהרבה מאלה של נשפונים פגומי-אוזן. מכאן עולות כמה אפשרויות: ייתכן שנשפונים דקי-אוזן נמנעים בהצלחה רבה יותר מלכידה מאשר נשפונים פגומי-אוזן ולכן נלכדו פחות. ייתכן שנשפונים דקי-אוזן מפיקים קריאות אקולוקציה חזקות יותר מנשפונים פגומי-אוזן ולכן הוקלטו יותר. בכל מקרה קשה להעריך את ההרכב היחסי של כל אחד מאלה באוכלוסיית הנשפונים הכללית במערה.

רוב הפרטים שנלכדו היו נקבות בשלבי הנקה שונים, כמו"כ נלכדו פרטים צעירים מעופפים משני מיני הנשפונים.

דיון

מערת עבוד נמצאה כבעלת חשיבות רבה לעטלפי חרקים באיזור. היא משמשת כמושבת רבייה של שלושה מינים לפחות (פרסף גדול, נשפון דק-אוזן ונשפון פגום-אוזן) וייתכן גם של מינים נוספים. מדיווחים עולה כי היא מאוכלסת גם בחורף, וייתכן שיש למערה זו חשיבות גם כהיברנקולום (מערת היברנציה).

כדאי לשקול להוסיף את מערת עבוד לרשימת המקומות הנסקרים במסגרת הניטור ארוך-הטווח של עטלפים במחוז יו"ש, כאשר ניטורים עתידיים מומלץ לבצע בצורה הבאה:

- פרישת רשת ערפל רחוקה מהפתח ללכידה מדגמית ללא הפרעה להגחת העטלפים.
- ספירה תוך האזנה לשני תדרים: 50 kHz ו- 80 kHz לספירת פרספים גדולים ונשפונים. לכל תדר לפחות שני סופרים.